

УКРАЇНСЬКА ВЕРГАРНІАНА: ПІДСУМКИ І ЗДОБУТКИ

Кравець Я. Український Еміль Вергарн (критика, перегуки, переклади). – Львів: “Тріада плюс”, 2016. – 344 с.

Недавно побачила світ нова, друга вже за останній час¹, монографія Я. Кравця “Український Еміль Вергарн (критика, перегуки, переклади)” – найповажніше й найоб’ємніше, без перебільшення, слово української вергарніани, вельми цікаве, до того ж із концептуального погляду: ідеться про творчу взаємодію двох дискурсів – наукового та художнього. Можна говорити і про доцільність обидвох підходів.

Отож видання охоплює: передне слово, написане в серпні 2016 р. (с. 3–5), “Творчість Еміля Вергарна в українській критиці та перекладах (історико-літературознавчий аналіз)” (с. 6–164), куди входять: текст 1992 р. з незначними стилістичними виправленнями, а це два розділи по три підрозділи, висновки та бібліографія (с. 64–164), “Проблеми компаративістики” (с. 165–265), “Есеїстика” (с. 266–282), “Біле Різдво (різдвяна казка)” (с. 283–286), “Коротка проза Еміля Вергарна: джерела сюжетної колізії” (с. 287–313) та бібліографія “Український Еміль Вергарн” (Переклади. Життя і творчість Еміля Вергарна) (с. 314–335). На завершення подано “Бібліографічну довідку” (с. 336–339). Найважливіша, як видається, частина перша “Творчість Еміля Вергарна в українській критиці та перекладах...”, проблематика якої – становлення українсько-бельгійських літературних взаємин і перші оцінки творчості Е. Вергарна в українській літературній критиці. Тих, кого докладніше зацікавили переклади Миколи Терещенка, його попередників і сучасників, літературо- та перекладознавчий аналіз цих текстів, відсилаємо до вагомого журнального

¹ *Теплий І.* Романські літератури в рецепції Івана Франка (Рецензія на монографію: *Кравець Я.* “Quae scripsi, scripsi”: романські літератури у рецепції Івана Франка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014 – 230 с.)// *Слово і Час.* – 2016 – №5. – С. 121–123.

видання². Саме М. Терещенко – інтерпретатор та укладач чотирьох збірок Е. Вергарна – 1973 р. став першим лауреатом премії імені Максима Рильського за кращий художній переклад творів письменників зарубіжних країн українською мовою.³

Окремі підрозділи складає тема “Еміль Вергарн в західноукраїнській критиці та перекладах”, а також “Історико-літературний аналіз типології та відмінностей у творчості Еміля Вергарна та Василя Стефаника”. Проблематику другого розділу (“Творча спадщина Еміля Вергарна в українській критиці та перекладах радянського періоду”) становлять “Еміль Вергарн в українській літературі та критиці 20–30-х рр.”, “Творча спадщина Е. Вергарна в українській критиці та літературі 40–70-х років” та “Еміль Вергарн і сучасна українська література та критика”. Цей розділ охоплює сторінки 76–164. Другий розділ наукового дискурсу – “Проблеми компаративістики” – охоплює понад 100 сторінок. Він чи ненайцікавіший, як видається, у плані дослідження іншомовного дискурсу того чи того автора саме в парадигмі порівняльного літературознавства: “Повнота ідей, щедрість барв” (с. 165–168), “Багатогранність поезії Е. Вергарна” (с. 169–180), “...Моя радість, моя гордість” (А. В. Луначарський про Е. Вергарна) (с. 181–189), “Василь Щурат перекладає Вергарна (до 120-ої річниці уродин українського поета)” (с. 189–191), “Тарас Шевченко та Еміль Вергарн: артистизм вірша, епічність думки” (с. 192–209), “Еміль Вергарн та Райнер-Марія Рільке (з історії творчих взаємин)” (с. 210–219), “Євген Маланюк: діалог із франкомовним світом” (с. 219–229),

² *Кравець Я.* Чотири вергарнівські добірки поета Миколи Терещенка (1922, 1927, 1946, 1966)// *Слово і Час.* – 2017. – №2. – С. 32–44.

³ Там само. – С. 43–44.

“Мандрівка до сонця” Ю. Клена і “Похід” Е. Вергарна: наслідування, перегуки, поетична настроєвість” (с. 229–244), “Вергарнівські мотиви у поетичній творчості Богдана-Ігора Антонича” (с. 244–257), “Три судження Олексія Чичеріна про Еміля Вергарна” (с. 258–265). Цим завершується науковий дискурс і починається художній: “Есеїстика. П’єр-Поль Рубенс (есеї)” (с. 266–282); “Біле різдво (різдвяна казка)” (с. 283–286); “Коротка проза Еміля Вергарна: джерела сюжетної колізії” (с. 287–290). Назва, імовірно, налаштує читача знову-таки на академічний лад, а то й спантеличить: знову, мовляв, теоретизування на додачу до 265 попередніх сторінок, однак це лише (с. 287–290) вступ до короткої прози, хоча місце йому, як видається, у “науковій” частині видання. Сюди належать: “Шинок “Добра смерть”” (с. 291–295), “На селі” (с. 296–299), “Опдорпський ярмарок” (с. 299–303), “Три Парки” (с. 304–307), “Якогось вечора” (с. 308–313). Передостання частина монографії – бібліографія “Український Еміль Вергарн” (Переклади. Життя і творчість Еміля Вергарна) (с. 314–335) – немовби знову повертає читача до наукового дискурсу. Тут конкретніше йдеться про 69 творів Е. Вергарна, подається докладний опис, зміст, рецензії і навіть шифри видань. Найбільше їх у фондах Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. Про життя і творчість Е. Вергарна говорять позиції 70–108, окремі аспекти творчості охоплено в позиціях 109–123. Про той чи той конкретний твір (поєми загалом, трагедія “Слена Спартанська”,

драма “Зорі”, поема “Коваль”, драма “Поворот Гелени”, поетична добірка “Світлі години”, поема “La dame en noir” [Дама в чорному] тощо) – у позиціях 124–136. Цікава рубрика “Е. Вергарн і українські письменники” (позиції 127–185). Не обійдено увагою інших літератур: “Е. Вергарн і російські письменники” (поз. 186–188). Наприкінці розділу – “Образ Е. Вергарна в художній літературі” (поз. 189–195). “Бібліографічна довідка” (с. 336–339) подається на завершення всього видання. “Зміст”, а це майже дві сторінки, подано українською та французькою мовами.

Додамо, що на сторінці 290 (“Ad fontes”; вирізнення наше – *I. T.*) ідеться, найімовірніше, про *Ad fontes* – латинський вислів (у перекладі “До джерел”), девіз гуманістів доби Відродження, що закликав повернутися до античних авторів та давніх списків Біблії. Цей вислів набув особливого поширення в одній із праць про освіту Еразма Роттердамського¹. Звісно, до нього часто зверталися неокласики, передусім М. Зеров, а сам вислів позначав суть їхнього художнього напрямку та діяльності загалом.

Підсумовуючи, побажаймо цьому унікальному виданню, яке засноване на дихотомії, а радше симбіозі наукового і творчого дискурсів і яке має достатні підстави претендувати на всеохопність та вичерпність викладу проблематики, *Ad multos annos!* [Многая літа!] – в унісон, до слова, із гаслом гуманістів та неокласиків.

¹ *Ad fontes*: [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ad_fontes

Отримано 6 грудня 2017 р.

Іван Теплий
м. Львів

